

Reunahuomautuksia Tringan havainnoijalyhenteiden historiaan

Yllättävää kyllä, kun tekee luonnontieteellisen havainnon, sanotaan lintuhavainnon, joskus tulee aika, kun on tärkeää varmistaa havainnon tekijän henkilöllisyys. Esimerkiksi jos kyseiselle henkilölle halutaan antaa muokkaus-oikeus kyseiseen havaintoon julkisessa tietokannassa, sanotaan nyt vaikka Tiirassa. Jos kyseinen henkilö haluaakin tarkentaa havaintopaikan koordinaatteja, tai korjata virheen päivämäärässä, tai alkaa epäillä omia vuoden 1976 määritystaitojaan ja haluaa poistaa haviksen kokonaan.

Yllätys, henkilöllisyyttä ei olekaan aina helppo jäljittää. Ensi askel on selvittää ihmisen kokonimi. Kokonimen selvittämisen hankaloittamiseksi on jo tehty, tuntuu, kaikki mahdollinen. Eli kaikki mahdollinen siis pitää tehdä hankaluuksien purkamiseen. Toki, aikanaan ei ollut nettiä, tietokantoja jne, eli kaiken kuuluikin olla epäjärjestelmällisempää. Tässä seuraa lyhyin mahdollinen selostus Tringan havainnoijalyhenteistä. Nk. virallinen havainnoijalyhennelista on jatkuvasti päivitettävänä Tringan kotisivuilla kohdassa havainnot -> havaintojen ilmoittaminen -> nimilyhenteet (ca. 2000-luvun alusta lähtien). Mutta mikä siellä ei näy, on tiivistetty tähän siltä osin kuin mihin olen törmännyt selvitystyössäni 1.12.2012-4.4.2013

Tringan, JyLY:n, Hakin, APLA:n jne jäsenistö ja aktiivit ovat käyttäneet eri yhteyksissä havainnoijista nimilyhenteitä, 1970-luvun alusta alkaen. Lyhenteitä käytettiin havaintoilmoituksissa (harrastajat) ja julkaisuissa (toimihenkilöt). Havainnoijalyhenteitä alettiin jakaa toimihenkilöiden toimesta harrastajatutkimuksen suorittamisen merkiksi ja niistä tuli nk. *virallisia lyhenteitä*. Tähän yksiselitteinen osuus päättyy. Loppu on kaaosta. Lyhenteitä ei vakioitu tiukasti ennen 1980-luvun puoliväliä yhdistyksen toimihenkilöiden toimesta ja havaintojen ilmoittajien toimesta sen jälkeenkään. Samaa lyhennettä on käytetty eri henkilöistä vuorotellen, usein ehkä vanhasta muistista rinnakkain. Osa (korostan tässä sanaa osa) rinnakkaiskäytöstä on johtunut siitä, että Tringan toimialueeseen kuuluu muita yhdistyksiä ja keskenään nimilyhenteiden käyttöä alettiin koordinoita vasta muutaman vuoden viiveellä edellisten perustamisista. Tämä olisi ollut vielä helpohkoa selvittää v. 2013, kun suurin osa harrastajista ovat hengissä, käytössä internet jne. Mutta samasta henkilöstä on käytetty eri lyhenteitäkin, joskus vielä rinnakkain. Eikä tässä kaikki, etenkin havainnoijat ovat keksineet paljon omia lyhenteitä, ja stajari X on saattanut käyttää samasta retkiseuralaisesta neljääkin eri lyhennettä. Kaikkein ikävimpiä ovat ne lyhenteet, joita ei ole avattu missään, yleensä siis harrastajien omia keksintöjä. Eihän se tähän lopu, kun käytetään lyhenteitä, yksikin näppäilyvirhe tai kirjoitusvirhe tuottaa lyhenteen, josta on paljon vaikeampaa keksiä oikeaa havainnoijaa kuin näppäilyvirheellisestä kokonimestä. Ja viidenneksi: kun aikanaan havainnoijat täyttivät esitäytettyjä lomakenippuja, kokonimi kirjoitettiin usein etusivulle, muualle vain lyhenne (jos sitäkään) – aluevastaavat tai katsaustoimittajat ovat arkistoineet näitä kuitenkin usein nippujen sisäistä ja välistä järjestystä muuttamalla, jolloin nimilyhenteen avaimeksi on jäänyt lähinnä käsiala. Tutkivan tallentajan hommaa on vaikeuttanut sekin, että 1970-1980-luvuilla hyvin harvat ilmoittivat retkiseuraansa ollenkaan, minkä vuoksi ristiintarkistukset paikkojen ja ajankohtien perusteella eivät ole paljastaneet aivan kaikkia lyhenteitä tai niiden väärinkäyttöjä. Muutamia hankaluuksia mainitakseni siis... Jo vuonna 1982 eräs aktiivinen havainnoija kritisoi toimihenkilöiden viljelemää mielivaltaista nimilyhenteiden käyttöä, erään havaintoilmoituslomakkeensa kääntöpuolella (huom. allekirjoitti kritiikin vieläpä aivan uudella väärällä lyhenteellä).

V. 2006 Tiira-aikakaudella tilanne on parantunut, mutta Tiirassakaan ei toisteiseksi käytetä henkilötunnusta saati digitaalista tunnistautumisjärjestelmää (pankkitunnuksia tms), vaan rekisteröityessä jää tietokantaan rekisteröitymisnumero ja sähköpostiosoite. Tämä ei ratkaise

yhteystietojen ja nimimuutosten ongelmaa henkilötunnistuksessa, saati kahdesti rekisteröitymisen ongelmaa. Toki lisäksi voit ja tulisikin antaa Tiira-lehden kulumasta löytämäsi jäsennumerosi Tiira-järjestelmään. Jos et anna jäsennumeroasi, samannimisiä on vaikea erottaa toisistaan eikä ilman henkilötunnusta se koskaan tule 100 % toteutumaankaan. Ja jäsennumero on aina yhteydessä Tringan/BirdLifen jäsenrekisteriin, jonka päivittyminen esim. henkilön kuoleman jälkeen ei toteudu (jos sen elinaikanakaan.)

No, sivuhypyt sikseen, tässä seuraa selvinneitä nimilyhenneseikoiluja, lista ei ole kattava. Tämän listan lisäksi olen tehnyt listan, jossa lyhennetyt etunimet on purettu kokonimiksi jaksoille 1968-1990 ja 1991-2005 erikseen (esim. T. Ketola on ollut eri henkilö eri vuosikymmeninä). Tästä on joskus ehkä jollekin Tringa-aktiiville hyötyä, ehkä ei. Listattu kumminkin. Pahoittelut viimeistelemättömästä kieliasusta. Tämä on siis näistä kolmesta se lyhennelista:

AH – käytetty Karkkilan seudulla satunnaisesti Arto Heinosta

AK – lyhenne esiintyi ainakin v. 1989 Arto Keskisellä, virallisesti kuuluu Aura Kovistolle.

AV - käytetty ainakin v. 1980 Ari Viljasesta (AVi). Käytetty välillä myös Anssi Vähätalosta (AVä).

AV kuuluu virallisesti Ari Väätäiselle.

EH – käytetty satunnaisesti Eero Hauta-ahosta (kuuluu Eero Haapanen seniorille)

EHa – käytetty yksittäistapauksissa Eila Hagmanista (kuuluu Eero Haapanen juniorille)

EV – käytetty satunnaisesti Erkki Valstasta (EVa), kuuluu Erkki Virolaiselle

HHo /H.Holmström. Hannu Holmström alkoi ilmoittaa Tringalle havaintoja 1990 tai 1991 – ennen sitä havaintoja ilmoittanut H. Holmström on ollut Heikki Holmström.

HH – käytetty satunnaisesti Hannu Heikkilästä (kuuluu Harri Hongistolle)

HS – on käytetty varsin säännöllisesti Hannu Sarvanteesta ja Harri Sassista (kuuluu Hannu Saloselle), 1970 luvulla myös Harri Santareesta. Kuuluu Hannu Saloselle.

HT – käytetty satunnaisesti Harri Tukiasta (kuuluu Henry Tennbergille)

HV – 1970-luvulla Heikki Virkkunen, sittemmin Heikki Vasamies, Karkkilan seudulla Heino Väisänen. Virkkusen kadottua kuvioista Vasamiehen lyhenne Tringassa on ollut 1980-luvulta alkaen HV.

IsK – käytetty Istvan Kecskemetistä (virallinen lyhenne nykyään IKc)

JA – 1980-luvun alussa käytettiin joissain tapauksissa Juha Ahvosesta, kuuluu virallisesti jaakko Aarnialalle.

JaK – on käytetty Jari Korhosesta silloin tällöin, lisäksi vuonna 1979 jostakin muusta henkilöstä

JaS – käytetty Jari Saukkosesta (kuuluu Jaana Saimaselle)

JB –1970-1980-luvuilla oli käytetty Jan-Erik Bruunista (kuuluu Jukka Brunellille).

JE – käytetty Jyrki Erikäisestä (kuuluu Jari Enströmille) -> APLAn seudun havainnot Jari Enströmin, muualta Jyrki Erikäisen.

JH – satunnaisesti käytetty Juha Honkalasta, Lohjan seudulla Jari Hietasesta (kuuluu Jukka Haapalalle)

JK – käytetty yleisesti (Turkuun muuttaneesta) Jari Korhosesta, vaikka kuuluu Juha Karvoselle.

Kaikki tarkistukset (retkiseuroilta jne) viittasivat, että JK:ta on itse asiassa käytetty lähinnä Jari Korhosesta (muiden lyhenteiden rinnalla). Matti Tennilä käyttänyt JK:ta myös Jari Korpenfeltistä.

JMe – käytetty Juha Merilästä (oikein JM)

JR – käytetty satunnaisesti Jouni Riihelästä, usein Jarmo Rihtniemestä (kuuluu Jarmo Ruoholle)

JS – käytettiin 1970 luvulla 4 henkilöstä: Jari Siven, Jukka Siren, Jan Södersved (1980 luvun alkupuolella), Juha Saari; Lisäksi 2000-luvulla Jukka Salokankaastakin satunnaisesti, 1980-luvulla myös Juhani Sirkiästä

JSi – käytetty Jukka Sirenistä (kuuluu Jukka Simulalle, käytetty rinnakkain)

JT – Thomas Oeschin seurassa aina Jari Talvio (kuuluu Juhani Taposelle)
 JTa - Thomas Oeschin seurassa aina Jari Talvio (kuuluu Juhani Taposelle)
 JTu – käytetty Jouko Turusesta satunnaisesti (ei ole virallinen lyhenne)
 JV – 1970-luvulla (yleensä?) Jorma Vickholm eikä Jukka Vapaavuori
 JyL – käytetty Jyrki Lindbergistä, ei ole virallinen lyhenne
 KH – esiintynyt Kari Haatajasta (norm KHa), etenkin Tomi Muukkoson seurassa, joskus Kai Hällstenista (virallisesti Kari Heliövaaran) ja 1979-1983 Kalevi Hiironniemestäkin.
 KJä - yksi Tomas Oeschin käyttämistä Kimmo Jääskeläisen lyhenteistä 1980-luvulla (KJä ei ole virallisesti kenenkään käytössä).
 KK – käytetty mm. Kaj Karlssonista ja Kari Korhosesta (kuuluu Kimmo Koivistolle)
 KMä – Kim Mäkisestä satunnaisesti käytetty lyhenne.
 KSi – satunnaisesti käytetty Kari Sirosta (ei virallinen)
 LL – käytetty rinnakkain LJL:n kanssa Lasse J Laineesta
 MaH - Martin Helinistä käytetty 1982 ja sitä varhemmissa havainnoissa MaH-lyhennettä (kuuluu Marko Hamilolle ja lyhennettä käytetty myös rinnakkain). Lisäksi silloin tällöin käytetty Markku Heinosesta.
 MaT – käytetty satunnaisesti Marko Teivosesta (ei ole virallinen lyhenne)
 MHe – Martti Heikinheimosta käytetty 1970-luvulla, siirtyi myöhemmin (kokonaan) Martin Helinille.
 min - joissain tapauksissa käytetty Mika Niemisestä, on kokonimeltään nykyään Mika Bruun
 MJ – lyhennettä on käytetty ainakin Martti Juvosesta, kuuluu Marita Jalkaselle
 MK – ainakin satunnaisesti tätä lyhennettä on käyttänyt Matti Koivula (kuuluu Mikko Karkialle)
 MKo – lyhennettä on joskus 1985 käytetty ainakin Mika Koskisestakin (virallisesti Matti Koivula).
 MaK – Matti Koivulasta on käytetty joskus, kuuluu Mauri Karoselle. MKo lanseerattiin Koivulalle joskus 1985-1988 välillä, mutta kuten kaikissa muissakin lyhenteissä rinnakkaiskäyttöä esiintyi.
 PeS – käytetty etenkin Pertti Siitosesta, vasta 1990-luvulla Pekka Seppälästä (virallinen)
 PeT – muutamassa havainnossa käytetty 1980-luvulla Pekka Toimisesta, useimmiten Petteri Tolvasesta
 PiK – Pirkko Kalenius (1 tapaus)
 PK – käytetty Lohjan seudulla Peter Kavoniuksesta (kuuluu Pekka Komille)
 PL – käytetty satunnaisesti Pertti Launeksesta, 1970-luvulla Pekka Lempiäisestä (ei ole virallinen lyhenne)
 PR – käytetty välillä Pekka Rusasesta (PRu), välillä Pekka Routasuosta (PR), ja 1983-1984 myös Pekka Rintamäestä (ei lyhennettä)
 PRo – ei virallinen lyhenne, välillä käytetty Pekka Routasuosta (PR)
 PS – käytetty välillä Paul Segersvärdistä (kuuluu Pekka Siitoselle)
 PTo – etenkin Pihlajamäen havainnoissa on ollut Pekka Toiminen ja Thomas Oeschin seurassa Petteri Tolvanen. Virallisesti kuuluu Pekka Toppille.
 PY – lyhennettä on käytetty Paavo Yliuomasta
 RoS – käytetty satunnaisesti Roland Sundströmistä (RS)
 StM – Stig Michelssonista käytetty satunnaisesti
 TB - Timo (K.) Laine muutti nimensä Timo Böhmeksi, lyhenne TB.
 TH – käytetty toisinaan Tom Heleniuksesta (kuuluu Timo Hietaselle)
 TK – Lohjan seudulla käytetty Toni Kukkolasta (kuuluu Timo Koskiselle)
 TKo – käytetty satunnaisesti Timo Koskisesta
 TLu – käytetty satunnaisesti Tuomas Lukkarisesta 1970-luvulla
 TM – käytetty sekaisin Tuomas Mannisesta (virallinen) ja Tomi Muukkosesta (norm TMu)
 TS – Lohjan seudulla käytetty Timo Siivosesta (kuuluu Tuomo Salmelalle)
 TTn – käytetty Tapani Tapiosta (virallinen kuitenkin TaT)

TTo – käytetty pari kertaa Timo Toivosesta

Luoteis-Uudenmaan lintuharrastajat APLA on käyttänyt omia lyhenteitä, jotka ovat osin päällekkäisiä Tringan muiden harrastajalyhenteiden kanssa. APLA:n lyhenne – Tringan lyhenne (jos on) ja henkilön nimi.

AH – Art Heino (Ari Heikkilä Tringassa)

HTa – käytetty Hannu Tammelinista (kuuluu Tringassa Hannu Talvitiele)

OV = OVä = Olavi Väisänen

HV = HVä = Heimo Väisänen

JV = JVä = Juha-Matti Valonen

RH = Reijo Haapatalo

AL = Arto Laesvuori

JL = JLn = Jari Landen – 1985 asti

MV = Karkkilassa Mika Valonen (usein JV:n eli Juha Valosen kanssa, vrt. Jorma ja Markku Vickholm Helsingissä)

MK = MKK = Markku Kallela Karkkilassa

HL = HLu = Heikki Luoto

Tämän selvityksen teki ME (tulevien vuosikymmenien salapoliiseille: ME **ON** virallinen lyhenne!).